

سر شاپور ریپورتر

دکتر علی اکبر عاصیان

۱۳۹۵

سرشناسه	: عاصیان، علی اکبر، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: سر شاپور ریپورتر / علی اکبر عاصیان.
مشخصات نشر	: شیراز: علی اکبر عاصیان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۳۲۸ ص.
شابک	: 978-600-04-7534-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ریپورتر، شاپور، ۱۳۰۰ - -- سرگذشتنامه
موضوع	: انگلستان. ام آی ۵
موضوع	: Great Britain. MI5
موضوع	: جاسوسان -- انگلستان -- سرگذشتنامه
موضوع	: Spies -- Great Britain -- Biography
موضوع	: جاسوسی انگلستان -- ایران -- تاریخ -- قرن ۲۰م.
موضوع	: Espionage, British -- Iran -- History -- 20th century
موضوع	: ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷
موضوع	: Iran -- History -- Pahlavi, 1925 - 1978
موضوع	: ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷ -- اسناد و مدارک
موضوع	: Iran -- History -- pahlavi, 1925 - 1978 -- Source
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ع ۹۳ / ۱۴۸۶ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۸ / ۰۸۲ - ۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۵۱۵۸

ناشر: مؤلف

□□□

سر شاپور ریپورتر

دکتر علی اکبر عاصیان

□□□

نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۶ / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۷۵۳۴-۵

طرح جلد: رامین کامجو / صفحه‌آرا: اطلس دهقانی

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان / چاپ و صحافی: سمن

□□□

ارتباط با نویسنده:

asianfars@gmail.com

□□□

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	مقدمه
۷	اینٹیجنتس سرویس
۲۱	انتشار اسناد جاسوسی در انگلیس
۲۵	تاریخنگاری اطلاعاتی انگلیس
۳۱	سیر شاپور ریپورتر
۱۵۱	بازاریابی اسلحه برای بریتانیا
۱۵۵	مکاتبات شاپور ریپورتر
۱۶۶	شاپور ریپورتر و رجال پهلوی
۲۵۴	کتاب به دام افتاده
۲۶۲	روایت انگلیسی
۳۲۱	منابع

در تاریخ نگاری ایران به طور سنتی نقش قدرت‌های خارجی مؤثر در تحولات ایران در سده‌های نوزدهم و بیستم میلادی به نقش دیپلماسی رسمی قدرت‌های بزرگ خلاصه می‌شود که به طور عمده در عملکرد وزارتخانه‌های خارجه این قدرت‌ها تجلی می‌یابد؛ و لذاست که محققین برای تبیین این نقش به طور عمده به اسناد دیپلماتیک این قدرت‌ها روی می‌آورند. این قدرت‌ها در درجه اول عبارتند از بریتانیا و روسیه (ابتدا تزاری و سپس شوروی). طبق یک الگوی جاافتاده، تمامی سده نوزدهم و چهارده اول به دستم عرصه رقابت این دو قدرت در صحنه سیاسی ایران تا پایان جنگ جهانی دوم است. از آن زمان است که ایالات متحده آمریکا به عنوان قدرت سوم وارد صحنه سیاست ایران می‌شود و با تحلی که در ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ به عنوان قدرت اصلی مؤثر در حیات سیاسی ایران جایگزین استعمار رو به زوال بر انیا می‌گردد. البته در برخی مقاطع از نقش قدرت‌هایی چون فرانسه (مثلاً در دوران لویی فیلیپ و محمد شاه قاجار) و آلمان (در دوران بیسمارک یا در سال‌های جنگ اول و جنگ دوم جهانی) نیز سخن می‌رود که به سان ایالات متحده آمریکا به عنوان «نیروی سوم» در رقابت با دو قدرت اصلی روسیه و بریتانیا، وارد صحنه سیاست ایران شدند. این شمای عامی است که تقریباً تمامی تحله‌های تاریخ‌نگاران جدید ایران، اعم از مارکسیستی و ناسیونالیستی و آکادمیک و غیره، تا سالهای اخیر آن را تکرار کرده‌اند.

تبیین سیاست‌های رسمی دولت‌های بزرگ، لازم ولی ناکافی بوده و در بررسی خود به لایه‌های بنیادین و ناشناخته یا کمتر شناخته شده تاریخ سیاسی بایستی نظر داشت. عرصه‌ای که امروزه از آن با عناوینی چون فراسیاست^۱ یاد می‌شود.

گزیده این نظر به شرح زیر می‌باشد:

۱. آن پدیده‌ای که با نام استعمار اروپایی یا غربی می‌شناسیم به طور عمده بر بنیاد عملکرد کانون‌های مالی و سیاسی غیردولتی پدید آمده که در برخی موارد مستقل از دولت‌های متبوع عمل کرده و می‌کنند.

۲. این کانون‌ها می‌کوشیدند با روش‌های مختلف، از جمله روش‌های توطئه‌آمیز، دیپلماسی و عملکرد رسمی دولت‌های متبوع را با طرح‌ها و منافع خود همساز کنند ولی در مواردی میان عملکرد این کانون‌ها با سیاست‌های رسمی دولتی، که در عملکرد وزارت خارجه تجلی می‌یافت، در ظاهر و نه باطن، تعارض وجود داشته است.

۳. این کانون‌ها در ساختار سیاسی دولت‌های غربی از نفوذ فراوان برخوردار بودند و بعضاً از اهرم‌های نهادهای مختلف دولتی، به‌رغم سیاست به ظاهر رسمی دولت متبوع، برای تحقق اهداف خویش استفاده می‌کردند.

۴. این کانون‌ها از آغاز تا به امروز از سرشتی فراملی برخوردار بوده‌اند و این امر به ایشان امکان کافی داد تا سیاست‌های خویش را از طریق قدرت‌های متعارض، مثلاً همزمان از طریق بریتانیا و روسیه و فرانسه و آلمان و ایالات متحده آمریکا و عثمانی، در ایران پیش برند. به عبارت دیگر، پدیده جهان وطنی یا کاسموپولیتنیسم^۱ مختص به مجتمع‌های فراملیتی امروزی نیست. این پدیده از بدو نفوذ استعمار جدید از سده شانزدهم میلادی وجود داشته و در ایران به‌ثر بوده است.

۵. این کانون‌ها به‌طور عمده در اروپای غربی و مرکزی و در ایالات متحده آمریکا مستقر بودند ولی در ایران و سایر سرزمین‌های شرقی، نیز دارای شبکه گسترده‌ای از شرکا و کارگزاران خویش بودند که به‌عنوان پیگاه و میان‌رسان عمل می‌کردند.

سرویس‌های اطلاعاتی به صورت عام و اینتلیجنس به صورت خاص نیز از این قاعده مستثنی نبوده که در این تحقیق به بررسی تاثیر عملکرد سرشاپور ریپورتر - عامل آن - در سیاست داخلی ایران دوره پهلوی پرداخته شده است. مطالب ارائه شده ذیل عناوین مختلف عرضه شده که ملاک انتساب افراد یا اقدامات به سرویس اطلاعاتی برپایه اسناد یا عملکردی است که ثابت می‌نمایند آنان به عنوان عامل یا جاسوس اینتلیجنس سرویس مشغول فعالیت بوده‌اند. (همچون جاسوسی، تاثیرگذاری، جریان‌سازی، عملیات روانی، ترور مخالفان و ...)

مطالب ارائه شده محصول بررسی گسترده در میان اسناد، مقالات و کتب موجود بوده و این احتمال دور از ذهن نیست که اسامی برخی از عوامل اینتلیجنس سرویس یا برخی از اقدامات آن مغفول مانده باشد که این مهم، تلاش دیگر اندیشمندان را می‌طلبد تا نقایص این تحقیق را برطرف سازند.

^۱ Cosmopolitanism